

- א. אם לא עשו מלאכתם יפה משאר פועלים, יש אומרים שמנכה להם תוספתו, ויש חולקים מפני שעשו כל שאפשר להם (מובא במאירי).
- ב. אף על פי שהודו לו והשכימו והעריבו בתחילה, יכולים הם לחזור בהם ולנהוג כמנהג המקום (רמ"ד).
- ג. פסק מראש להשכים ולהעריב – רשאי לכופם (ע' שיטמ"ק ו"ר). ואם יש הכחשה ביניהם על כך – אין בעל הבית נאמן הגם שהוא מוחזק, כיון שטענתו כנגד המנהג (רעק"א).

[וכן לענין אכילת הפועלים משל בעלים – הכל כמנהג המדינה. ואם פסק להם מזונות בפירוש – ריבה להם על המנהג. כן נקט רבי יוחנן בן מתיא. רשב"ג אומר אינו צריך אלא הכל כמנהג המדינה. וכן לענין זמן האוכל, אינו יכול לומר להם אאכילכם ואשקכם קודם שתצאו לעבודה אלא הכל כמנהג המדינה. פו.]

דפים פד – פה

- ר.ב. א. אלו חכמים צויינו בסוגיא אודות יפיים המיוחד?
ב. מהי קרבתם המשפחתית של ר' יוחנן וריש לקיש? לאיזה שבט התייחס ר' יוחנן?
ג. איפה נקבר ר' אלעזר בר' שמעון, וכמה זמן עבר מאז פטירתו עד שקברוהו? מי היה בנו, ומדוע לא זכה להיקבר עם אביו?
ד. ר' אלעזר בר' שמעון ורבי – לפני מי ישבו בבית המדרש?
ה. מי היה רופאו של רבי יהודה הנשיא?
ו. מדוע שמואל לא נסמך?
א. רבי יוחנן, רבי אבהו ורב כהנא צויינו ביופיים המיוחד.

ב. ריש לקיש נשא לאשה את אחותו של רבי יוחנן. והיה תלמיד-חבר שלו.
רבי יוחנן אמר על עצמו שבא מזרעו של יוסף. (וע"ע בספר עיני כל חי ובניצוצי אור).
בכל מקום הלכה כרבי יוחנן כשנחלק על ריש לקיש [עכ"פ כשאיין חכמים אחרים הסוברים כריש לקיש (ע' בספר המכריע טו)]. ויש אומרים שאין חילוק בדבר. ערמב"ן וריטב"א יבמות מ, לפי שהיה רבו – מלבד בשלשה מקומות (ע' יבמות לו. מעילה ז:).

ג. רבי אלעזר ברבי שמעון נקבר במערה ליד אביו. מאז שנחה נפשו עד שנקבר עברו בין י"ח לכ"ב שנה. (כן משמע בפשטות הלשון. וכן משמע שקברוהו בערב יום הכיפורים. וי"ל).
בנו רבי יוסי ברבי אלעזר, לא זכה להיקבר עם אביו. לא מפני שזה גדול מזה אלא לפי שלא היה לו צער מערה כשם שהיה לאביו שנחבא בה.

ד. רבי ור' אלעזר בר"ש חברים היו (ע' תשב"ץ ח"ג לח. שניהם סבלו יסורים קשים. ובשניהם מצינו שגם לאחר פטירתם היתה השפעתם בין החיים – ראב"ש ששה בעליה, ורבי שהיה בא לביתו), וישבו לפני רשב"ג (שהיה אביו של רבי) ורבי יהושע בן קרחה.
רבי וראב"ש – הלכה כרבי (ירושלמי תרומות ג,א; כס"מ בית הבחירה ג,יב כלי המקדש ח,א).

ה-1. רופאו של רבי הוא האמורא שמואל (בר אבא. חברו של רב. רש"י), ונתכנה 'שמואל ירחינאה' על שהיה בקי בסוד העיבור (ואמר על עצמו (בברכות נח): נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי נהרדעא. וע"ע ר"ה כ: חולין צה:). עוד על ידיעתו הרבה בעניני טבעים ורפואות והלכות רפואה שאמר – ע': שבת קכט. קמת. גדרים נ: להלן קז: חולין נט. צה:

רבי בקש לסמכו לרוב חכמתו – ולא נסתייע הדבר (אם משום שהיתה השעה נטרפת, אם מפני שלא נאספו החכמים. רש"י). ואמר לו שמואל: אל תתאמץ בדבר, שכך ראיתי בספרו של אדם הראשון שכתוב שם: שמואל ירחינאה – חכים יתקרא ורבי לא יתקרא.

ג. מהו שכרם של:

א. המרחם על הבריות (ועל בעלי חיים בפרט).

ב. המלמד תורה לבן חבירו; המלמד תורה לבן עם הארץ.

ג. המקטין עצמו על דברי תורה, והמשים עצמו כעבד על ד"ת.

א. ספרו בגמרא שבזכות שרבי ריחם על גורי חולדה, רחמו עליו מן השמים ורפאוהו מיסוריו. וכן אמרו (שבת קנא). 'כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים'.

ב. המלמד את בן חבירו תורה, זוכה ויושב בישיבה של מעלה; המלמד תורה לבן עם-הארץ, אפילו הקב"ה גוזר גזירה – מבטלה בשבילו.

ג. כל המקטין עצמו על דברי תורה בעולם הזה, נעשה גדול לעולם הבא. וכל המשים עצמו כעבד על ד"ת בעוה"ו נעשה חפשי לעוה"ב.

דפים פו – פז

רד. הקבלת אברהם אבינו את שלשת האנשים, כיצד? אלו הנהגות דרך ארץ למדנו מאותו מעשה?

וירא אליו ה' באלני ממראו והוא ישב פתח האהל כחם היום – אמר רבי חמא בר' חנינא: אותו היום שליש של מילה של אברהם היה, ובא הקב"ה לשאול באברהם. הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים. שלחו (אברהם) לאליעזר לצאת החוצה (לבקש אורחים), יצא ולא מצא. אמר: איני מאמינך [זהו שאמרו שם: אין אמונה בעבדים]. יצא הוא וראהו להקב"ה שעומד על הפתח (זהו שנאמר אל נא תעבר מעל עבדך). כיון שראה שהוא אוסר ומתיר (התחבושת, במילתו), אמר: אין דרך ארץ לעמוד כאן. זהו שנאמר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. וירא וירץ לקראתם – בתחילה באו ועמדו עליו, כאשר ראוהו בצער הלכו). ואותם 'שלשה אנשים' הם מיכאל גבריאל ורפאל.

כן תעשה כאשר דברת [ואילו אצל לוי כתוב ויפצר בם מאד] – אמר רבי אלעזר: מכאן שמסרבים לקטן ואין מסרבים לגדול.